

NORGES HØYESTERETT

Den 29. september 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-01665-A, (sak nr. 2008/1025), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Hilde Sakariassen)

mot

A (advokat Erik Keiserud)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder anke over lagmannsrettens lovanvendelse ved frifinnelse for overtredelse av straffeloven § 239 og vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3.
- (2) Statsadvokatene i Agder tok 24. oktober 2007 ut tiltale mot A , født 1. januar 1967, for overtredelse av straffeloven § 239 og vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3. Grunnlaget for tiltalen er beskrevet slik:

”Onsdag 6. juni 2007 kl. 15.15 i X i Y førte han en Mercedes Benz ACTROS 3241-8X4 betongbil med kjennetegn -- -----. Han var ikke tilstrekkelig aktpågivende og varsom under kjøringa, idet han ved utkjøring fra et anleggsområde som ikke var åpen for alminnelig ferdsel og inn på X veien, krysset en sykkel- og gangsti uten å stanse for syklist B , født 01.03.97, som kom syklende fra høyre, og som han hadde vikeplikt for. Det oppsto et sammenstøt, og han kjørte over sykkel og B , slik at B umiddelbart døde som følge av bl a omfattende hodeskader.”
- (3) Ved Aust-Agder tingretts dom 23. januar 2008 ble A dømt i samsvar med tiltalen til en straff av fengsel i 75 dager. Han ble også dømt til tap av retten til å føre motorvogn for en periode på tre år, og til å betale oppreisning med 75 000 kroner til hver av avdødes foreldre. Tingrettens dom ble delvis avsagt under dissens. Den ene meddommeren stemte

for at A skulle frifinnes for overtredelse av straffeloven § 239 og for kravet om oppreisning.

- (4) A anket dommen i sin helhet til Agder lagmannsrett. Lagmannsretten avsa 30. mai 2008 dom med slik domsslutning:

”A , født 1. januar 1967, frifinnes.”

- (5) Også lagmannsretten var delt. Et flertall som besto av de fire meddommerne, stemte for frifinnelse for overtredelse av straffeloven § 239. Et bestemmende mindretall som besto av tre meddommere, stemte også for frifinnelse for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3. De tre fagdommerne stemte for domfellelse for overtredelse av både vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3 og straffeloven § 239. Den samlede lagmannsrett kom til at A ikke kunne anses å ha opptrådt grovt uaktsomt, og derfor måtte frifinnes for kravet om oppreisning.
- (6) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for begge postene i tiltalen.
- (7) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (8) Det faktiske hendelsesforløpet er av den samlede lagmannsrett beskrevet slik:

”Ved 1500-tiden om ettermiddagen onsdag 6. juni 2007 skjedde en trafikkuulykke på X veien, fylkesvei 176 i Y kommune. Ti år gamle B , født 10. mars 1997, ble overkjørt og drept på stedet av en betongbil ført av tiltalte. Betongbilen som er beskrevet i tiltalebeslutningen, er et stort og tungt kjøretøy. Den er ni meter lang med en chassissvekt på 32 tonn og er utstyrt med to styrende aksler og to bakaksler. B var på vei hjem fra SFO og syklet på gang- og sykkelveien i retning mot Z . Gang- og sykkelveien er adskilt fra veibanen av en grøft. På ulykkesstedet krysser gang- og sykkelveien avkjøringen til det som den gang var en byggeplass. Etter å ha levert et lass betong på byggeplassen, var tiltalte på vei tilbake til sementfabrikken på Æ . Da han ble påkjørt, befant B seg omtrent midt i gang- sykkelbanen, der denne krysser avkjøringen til anleggsområdet. Åstedsundersøkelsen tilsier at sykkelen hans ble truffet i forkant av skjermen til det andre styrehjulet på bilens høyre side (aksling nr. 2) idet bilen var i ferd med å gjennomføre en skarp høyresving ut på fylkesveien.

Tiltaltes forklaring er at han ikke så B overhodet før påkjørselen, og denne forklaringen legger retten til grunn. Den er heller ikke bestridt av aktor. Også med hensyn til den øvrige delen av hendelsesforløpet finner retten å måtte bygge på tiltaltes forklaring. Den er ikke på noen punkt av betydning imøtegått ved bevisføringen. Uenigheten blant rettens medlemmer gjelder den rettslige bedømmelse av hans adferd i lys av de handlingsalternativer som forelå. Den samlede lagmannsrett gir følgende supplerende beskrivelse av hendelsesforløpet frem til ulykken:

Tiltalte kjørte inne på anleggsområdet i hellende terreng ned mot veien. Det var ikke anlagt vei, men fylt ut masse og planert i terrenget slik at det gikk an å kjøre. Han holdt lav fart, neppe over 10 km/t. Da han nærmet seg X veien hadde han brukbar oversikt over trafikk fra venstre, mens sikten til høyre både på kjøreveien og gang- og sykkelveien var svært begrenset. Sikten ble hindret av en bergknaus og noe ytterligere forverret av noen rør som var lagret og en parkert bil. Deler av knausen er sprengt bort, slik at forholdene nå er noe endret. Ved den fotografiske dokumentasjon av siktforholdene fra førerplassen, slik forholdene var på ulykkestidspunktet, supplert av det inntrykk rettens medlemmer selv har kunnet danne seg under åstedsbefaringen fra betongbilens førersete, har retten et godt grunnlag for å vurdere situasjonen sett fra tiltaltes synsvinkel.

Å gjennomføre høyresving ut i X veien var en relativt krevende manøver. Tiltalte hadde vikeplikt for all annen trafikk. Han måtte for å få bakhjulene rundt grøften

mellom gang/sykkelveien og veibanen gjøre en vid sving og legge beslag på hele motgående kjørefelt. For å forberede svingen nærmet han seg derfor veien i ca. 70 graders vinkel mot veien på sin høyre side.

Da han nærmet seg veien, oppdaget tiltalte en personbil fra venstre som han ville måtte stoppe for. Han fortsatte i lav hastighet over gang- og sykkelveien frem mot veiens hvite kantlinje, der han stoppet noen sekunder og ventet til bilen hadde passert. Han kjørte deretter sakte ut i veien. Før han kjørte ut, reiste han seg opp i fører-setet, kikket seg rundt og så i speilene. Han oppdaget ingen rundt bilen. B har da etter alt å dømme befunnet seg i en blindsonen nær bilens fremre del på høyre side, hvor han ikke var synlig fra fører-setet. Observasjonen fra vitnet C, som var sjåfør på den passerende personbilen, underbygget dette. B må ha blitt påkjørt nokså umiddelbart etter at betongbilen satte seg i bevegelse og i høyresvingen skar lenger inn i gang- og sykkelveien.”

- (9) Jeg behandler først spørsmålet om lagmannsrettens frifinnelse for overtredelse av straffeloven § 239 bygger på riktig lovanvendelse.
- (10) Straffeloven § 239 rammer den som ”uaktsomt ved bruk av våpen, ved motorvogn eller på annen måte forvolder en annens død”. For at bestemmelsen skal være overtrådt kreves, i motsetning til etter vegtrafikkloven § 3, at førerens uaktsomhet omfatter dødsfølgen. Inntil straffeloven § 239 ble endret ved lov 15. juni 2001 nr. 64, la Høyesterett til grunn at aktsomhetsnormen i de to bestemmelsene for øvrig var den samme. Formålet med lovendringen var å endre dette. Som fagdommerne i lagmannsretten uttrykker det:

”Det har vært lovgiverens intensjon å avgrense mot uaktsomhet av en slik karakter som alle førere må erkjenne at de gjør seg skyldige i fra tid til annen, og hvor førerens forhold alt i alt er så vidt unnskyldelig at det strider mot allmennhetens formodede rettsfølelse å dømme vedkommende etter en bestemmelse i straffeloven som vanlig betegnes ved uttrykket uaktsomt drap, selv om dette ikke er lovens karakteristikk. Anvendelsesområdet for dette unntaket er behandlet i flere høyesterettsdommer, og fagdommerne innskrenker seg til å vise til dommen av 6. mai 2008 i HR-2008-807-A med henvisninger til tidligere rettspraksis og til lovendringens forarbeider.”

- (11) Også jeg viser til Høyesteretts avgjørelse 6. mai 2008, inntatt i Rt. 2008 side 620, med videre henvisninger. Her fremgår det at straffeloven § 239 fortsatt vil være overtrådt i tilfeller hvor føreren har vist mangel på aktsomhet i en situasjon som påkaller en særlig aktpågivenhet, som for eksempel passering av fotgjengerfelt, buss som har stanset på holdeplass, små barn i vegbanen mv.
- (12) Etter min oppfatning sto føreren her overfor en slik situasjon. Kjøretøyet var langt og tungt, med stor skadeevne. Det hadde, rett før den fatale utkjøringen, stoppet opp på tvers av en gang- og sykkelsti – et område som i utgangspunktet er forbeholdt myke trafikanter. Kjøretøyet var plassert skrått mot venstre. Dette gjorde det krevende for føreren å holde oversikt over gang- og sykkelstien på bilens høyre side samtidig som han fulgte med trafikken på bilveien, og førte også til at andre trafikanter kunne tro at kjøretøyet ville svinge mot venstre. I denne situasjonen skulle føreren foreta en krapp høyresving. Manøveren ville innebære at den fremre delen av kjøretøyet, som følge av at alle fire fremhjulene svingte, ville bli styrt slik at det nærmest kom mot en person som eventuelt befant seg på kjøretøyets høyre side. Dette foregikk på en tid og et sted hvor man måtte forvente at det kom myke trafikanter, som barn på vei hjem fra skolen.
- (13) Spørsmålet blir så om føreren i denne situasjon var aktsom, eventuelt om føreren kunne og burde sørget for at den farlige situasjonen ikke oppsto.

- (14) Lagmannsretten har lagt til grunn at føreren, før han svingte til høyre, reiste seg opp i førersetet, kikket seg rundt og så i speilene. Han oppdaget imidlertid ikke gutten, som ”etter alt å dømme [har] befunnet seg i en blindsonen nær bilens fremre del på høyre side, hvor han ikke var synlig fra førersetet”. Tre av meddommerne som stemte for frifinnelse, har begrunnet det med at det må ha fremstått som svært usannsynlig for føreren at noen i løpet av de få sekundene han stoppet ved veikanten, var kommet innenfor kjøretøyets fareområde uten at han oppdaget det. Det fremstår, mener det samme mindretallet, som virkelighetsfjernt og uttrykk for etterpåklokskap å si at føreren ikke skulle fortsette kjøringen uten å tilkalle en hjelpemann for å holde utkikk.
- (15) Jeg deler ikke denne oppfatningen. Før føreren kjørte ut på gang- og sykkelstien, hadde han begrenset oversikt over denne, og han måtte også vite at det fort kunne komme en syklist frem til stedet der kjøretøyet stanset og stengte gang- og sykkelstien. Som nevnt var det også, mens kjøretøyet sto stille, vanskelig å holde oversikten over trafikk på gang- og sykkelstien til høyre for bilen. Det var med andre ord en reell mulighet for at noen hadde kommet frem til kjøretøyet uten at føreren var blitt oppmerksom på det. Denne muligheten måtte han ta hensyn til, og hans opptreden – ved at han reiste seg i førersetet og så i sidespeilet – bekrefter at han var oppmerksom på faren. På grunn av en blindsonen langs kjøretøyet fikk han imidlertid ikke på denne måten sikkerhet for at det ikke befant seg noen ved siden av bilen. Dette må sammenholdes med at absolutt sikkerhet kunne ha vært etablert ved bruk av hjelpemann eller ved at sjåføren selv foretok grundigere undersøkelser.
- (16) Dersom det i praksis ikke lot seg gjøre å undersøke om det befant seg noen i blindsonen, slik de tre meddommernes kommentar om hjelpemann synes å forutsette, skulle føreren unnlatt å foreta manøveren. Lagmannsrettens flertall har påpekt at han kunne valgt å stoppe før han kom inn på gang- og sykkelstien. Et alternativ ville være å svinge til venstre ut på veien i stedet for til høyre.
- (17) Den fjerde meddommeren begrunnet frifinnelsen med at førerens oppmerksomhet et kort øyeblikk hadde vært rettet mot bilen som kom fra venstre, og at en slik kortvarig feilfordeling av oppmerksomheten var av en karakter som ikke bør lede til domfellelse etter straffeloven § 239. Heller ikke dette kan jeg være enig i. Fordi det her er tale om en situasjon som påkaller en særlig aktpågivenhet, kan ikke en slik feilfordeling av oppmerksomhet anses som tilstrekkelig aktsom.
- (18) Det følger av dette at lagmannsrettens flertall har lagt til grunn en for mild aktsomhetsnorm ved vurderingen av om straffeloven § 239 er overtrådt.
- (19) Jeg tilføyer at jeg finner det klart at uaktsomhet i denne situasjonen omfatter dødsfølgen. Føreren burde innsett muligheten for at det å svinge til høyre på gang- og sykkelstien uten å undersøke om det befant seg noen tett inntil kjøretøyet på dets høyre side, kunne føre til en dødsulykke.
- (20) Skyldkravet i vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3 vil alltid være oppfylt der skyldkravet i straffeloven § 239 er oppfylt, og lagmannsrettens frifinnelse for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3 bygger følgelig også på en uriktig forståelse av loven.

- (21) Lagmannsrettens dom må derfor oppheves. Aktor har bedt Høyesterett vurdere om det er nødvendig også å oppheve ankeforhandlingen, slik hovedregelen i straffeprosessloven § 347 tilsier. Det fremgår av dommen at lagmannsretten har lagt tiltaltes forklaring til grunn for sin bevisbedømmelse, og at uenigheten blant rettens medlemmer gjelder den rettslige bedømmelse av hans adferd i lys av de handlingsalternativer som forelå. I denne situasjonen kan det fremstå som unødvendig å gjenta ankeforhandlingen. Jeg er likevel kommet til at det er mest betryggende at den tiltalte gis anledning til å forsvare seg på nytt i lys av den rettsavklaring som nå foreligger, og at hovedregelen i straffeprosessloven § 347 derfor følges.
- (22) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

(23)	Dommer Endresen:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(24)	Dommer Flock:	Likeså.
(25)	Dommer Bruzeliuss:	Likeså.
(26)	Dommer Coward:	Likeså.
- (27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: